પૂર્વાચાર્યશ્રીસોમપ્રભસૂરિરચિતઃ

સિન્દૂર-પ્રકરઃ

સિન્દૂરપ્રકરસ્તપઃકરિશિરઃક્રોડે કષાયાડટવી,-
દાવાર્ચિર્નિચયઃ પ્રબોધદિવસ-પ્રારમ્ભ-સૂર્યોદયઃ।
મુક્તિસ્ત્રી-કુચકુમ્ભ-કુઙ્કુમરસઃ શ્રેયસ્તરોઃ પલ્લવ,-
પ્રોલ્લાસઃ ક્રમયોર્નખદ્યુતિભરઃ પાર્શ્વપ્રભોઃ પાતુ વઃ ॥૧॥
સન્તઃ સન્તુ મમ પ્રસન્નમનસો વાચાં વિચારોદ્યતાઃ,
સૂતેડમ્ભઃ કમલાનિ તત્પરિમલં વાતા વિતન્વન્તિ યત્।
કિંવાભ્યર્થનયાનયા યદિ ગુણોડસ્ત્યાસાં તતસ્તે સ્વયં,
કર્ત્તારઃ પ્રથનં ન ચેદથ યશઃપ્રત્યર્થિના તેન કિમ્ ॥૨॥
ત્રિવર્ગ-સંસાધન-મન્તરેણ,
પશોરિવાયુર્વિફલં નરસ્ય।
તત્રાડપિ ધર્મં પ્રવરં વદન્તિ,
ન તં વિના યદ્ભવતોડર્થકામૌ ॥૩॥
યઃ પ્રાપ્ય દુષ્પ્રાપમિદં નરત્વં,
ધર્મં ન યત્નેન કરોતિ મૂઢઃ।
ક્લેશપ્રબન્ધેન સ લબ્ધમબ્ધૌ,
ચિન્તામણિં પાતયતિ પ્રમાદાત્ ॥૪॥
સ્વર્ણસ્થાલે, ક્ષિપતિ સ રજઃ પાદશૌચં વિધત્તે,
પીયૂષેણ પ્રવરકરિણં વાહયત્યૈન્ધભારમ્।
ચિન્તારત્નં વિકિરતિ કરાદ્વાયસોડ્ડાયનાર્થં-
યો દુષ્પ્રાપં ગમયતિ મુધા મર્ત્યજન્મ પ્રમત્તઃ ॥૫॥
તે ધત્તૂરતરું વપન્તિ ભવને, પ્રોન્મૂલ્ય કલ્પદ્રુમં,
ચિન્તારત્નમપાસ્ય કાચશકલં સ્વીકુર્વતે તે જડાઃ।
વિક્રીય દ્વિરદં ગિરીન્દ્રસદૃશં ક્રીણન્તિ તે રાસભં,
યે લબ્ધં પરિહૃત્ય ધર્મમધમા ધાવન્તિ ભોગાશયા ॥૬॥
અપારે સંસારે, કથમપિ સમાસાદ્ય નૃભવં,
ન ધર્મં યઃ કુર્યાદ્વિષયસુખ-તૃષ્ણા-તરલિતઃ।
બ્રુડન્ પારાવારે પ્રવરમપહાય પ્રવહણં,
સ મુખ્યો મૂર્ખાણામુપલમુપલબ્ધું પ્રયતતે ॥૭॥
ભક્તિં તીર્થકરે ગુરૌ જિનમતે સંઘે ચ હિંસાડનૃત-,
સ્તેયાબ્રહ્મ-પરિગ્રહાદ્યુપરમં ક્રોધાદ્યરીણાં જયમ્।
સૌજન્યં ગુણિસઙ્ગમિન્દ્રિયદમં દાનં તપો ભાવનાં,
વૈરાગ્યં ચ કુરુષ્વ નિર્વૃતિપદે યદ્યસ્તિ ગન્તું મનઃ ॥૮॥
પાપં લુમ્પતિ દુર્ગતિં દલયતિ વ્યાપાદયત્યાપદં,
પુણ્યં સંચિનુતે શ્રિયં વિતનુતે પુષ્ણાતિ નીરોગતામ્।
સૌભાગ્યં વિદધાતિ પલ્લવયતિ પ્રીતિં પ્રસૂતે યશઃ,
સ્વર્ગં યચ્છતિ નિર્વૃતિં ચ રચયત્યર્ચાર્હતાં નિર્મિતા ॥૯॥
સ્વર્ગસ્તસ્ય ગૃહાઙ્ગણં સહચરી સામ્રાજ્યલક્ષ્મીઃ શુભા,
સૌભાગ્યાદિ-ગુણાવલિર્વિલસતિ સ્વૈરં વપુર્વેશ્મનિ।
સંસારઃ સુતરઃ શિવં કરતલ-ક્રોડે લુઠત્યઞ્જસા,
યઃ શ્રદ્ધાભર-ભાજનં જિનપતેઃ પૂજાં વિધત્તે જનઃ ॥૧૦॥
કદાચિન્નાતઙ્કઃ કુપિત ઇવ પશ્યત્યભિમુખં,

jainuniversity.org

વિદૂરે દારિદ્રયં ચકિતમિવ નશ્યત્યનુદિનમ્।
વિરક્તા કાન્તેવ ત્યજતિ કુગતિઃ સઙ્ગમુદયો,
ન મુઞ્ચત્યભ્યર્ણં સુહૃદિવ જિનાર્ચાં રચયતઃ ||૧૧||
યઃ પુષ્પૈર્જિનમર્ચતિ સ્મિતસુરસ્ત્રીલોચનૈઃ સોઽર્ચ્યતે,
યસ્તં વન્દત એકશસ્ત્રિજગતા સોઽહર્નિશં વન્દ્યતે।
યસ્તં સ્તૌતિ પરત્ર વૃત્રદમનસ્તોમેન સ સ્તૂયતે,
યસ્તં ધ્યાયતિ ક્લૃપ્તકર્મનિધનઃ સ ધ્યાયતે યોગિભિઃ ||૧૨||
અવદ્યમુક્તે પથિ યઃ પ્રવર્તતે,
પ્રવર્ત્તયત્યન્યજનં ચ નિઃસ્પૃહઃ।
સ એવ સેવ્યઃ સ્વહિતૈષિણા ગુરુઃ,
સ્વયં તરંસ્તારયિતું ક્ષમઃ પરમ્ ||૧૩||
વિદલયતિ કુબોધં બોધયત્યાગમાર્થં,
સુગતિકુગતિમાર્ગૌ પુણ્યપાપે વ્યનક્તિ।
અવગમયતિ કૃત્યાકૃત્યભેદં ગુરુર્યો,
ભવજલનિધિપોતસ્તં વિના નાઽસ્તિ કશ્ચિત્ ||૧૪||
પિતા માતા ભ્રાતા, પ્રિયસહચરી સૂનુનિવહઃ,
સુહૃત્સ્વામી માદ્યત્કરિભટરથાશ્વઃ પરિકરઃ।
નિમજ્જન્તં જન્તું નરકકુહરે રક્ષિતુમલં,
ગુરોર્ધર્માઽધર્મપ્રકટનપરાત્કોઽપિ ન પરઃ ||૧૫||
કિં ધ્યાનેન ભવત્વશેષવિષય-ત્યાગૈસ્તપોભિઃ કૃતં,
પૂર્ણં ભાવનયાઽલમિન્દ્રિયદમૈઃ પર્યાપ્તમાપ્તાગમૈઃ।
કિં ત્વેકં ભવનાશનં કુરુ ગુરુપ્રીત્યા ગુરોઃ શાસનં,
સર્વે યેન વિના વિનાથબલવત્ સ્વાર્થાય નાઽલં ગુણાઃ ||૧૬||
ન દેવં નાદેવં ન શુભગુરુમેવં ન કુગુરું,
ન ધર્મં નાઽધર્મં ન ગુણપરિણદ્ધં ન વિગુણમ્।
ન કૃત્યં નાઽકૃત્યં ન હિતમહિતં નાપિ નિપુણં,
વિલોકન્તે લોકા જિનવચનચક્ષુર્વિરહિતાઃ ||૧૭||
માનુષ્યં વિફલં વદન્તિ હૃદયં વ્યર્થં વૃથા શ્રોત્રયો-,
ર્નિર્માણં ગુણદોષભેદકલનાં તેષામસંભાવિનીમ્।
દુર્વારં નરકાન્ધકૂપપતનં મુક્તિં બુધા દુર્લભાં,
સાર્વજ્ઞઃ સમયો દયારસમયો યેષાં ન કર્ણાતિથિઃ ||૧૮||
પીયૂષં વિષવજ્જલં જ્વલનવત્તેજસ્તમઃસ્તોમવ-
ન્મિત્રં શાત્રવવત્ સ્રજં ભુજગવચ્ચિન્તામણિં લોષ્ઠવત્।
જ્યોત્સ્નાં ગ્રીષ્મજઘર્મવત્ સ મનુતે કારુણ્યપણ્યાપણં,
જૈનેન્દ્રં મતમન્યદર્શનસમં યો દુર્મતિર્મન્યતે ||૧૯||
ધર્મં જાગરયત્યઘં વિઘટયત્યુત્થાપયત્યુત્પથં,
ભિન્ત્તે મત્સરમુચ્છિનત્તિ કુનયં મથ્નાતિ મિથ્યામતિમ્।
વૈરાગ્યં વિતનોતિ પુષ્યતિ કૃપાં મુષ્ણાતિ તૃષ્ણાં ચ ય-
ત્તજ્જૈનં મતમર્ચતિ પ્રથયતિ ધ્યાયત્યધીતે કૃતી ||૨૦||
રત્નાનામિવ રોહણ-ક્ષિતિધરઃ ખં તારકાણામિવ,
સ્વર્ગઃ કલ્પમહીરુહામિવ સરઃ પઙ્કેરુહાણામિવ।
પાથોધિઃ પયસામિવેન્દુમહસાં સ્થાનં ગુણાનામસા-

jainuniversity.org
सर्व ज्ञानाय भवतु

વિત્યાલોચ્ય વિરચ્યતાં ભગવતઃ સંઘસ્ય પૂજાવિધિઃ ॥૨૧॥
યઃ સંસાર-નિરાસ-લાલસ-મતિર્મુક્ત્યર્થમુત્તિષ્ઠતે,
યં તીર્થં કથયન્તિ પાવનતયા યેનાડસ્તિ નાડન્યઃ સમઃ।
યસ્મૈ તીર્થપતિર્નમસ્યતિ સતાં યસ્માચ્છુભં જાયતે,
સ્ફૂર્તિર્યસ્ય પરા વસન્તિ ચ ગુણા યસ્મિન્સ સંઘોડર્ચ્યતામ્ ॥૨૨॥
લક્ષ્મીસ્તં સ્વયમભ્યુપૈતિ રભસા કીર્ત્તિસ્તમાલિઙ્ગતિ,
પ્રીતિસ્તં ભજતે મતિઃ પ્રયતતે તં લબ્ધુમુત્કણ્ઠયા।
સ્વઃશ્રીસ્તં પરિરબ્ધુમિચ્છતિ મુહુર્મુક્તિસ્તમાલોકતે,
યઃ સંઘં ગુણરાશિકેલિસદનં શ્રેયોરુચિઃ સેવતે ॥૨૩॥
યદ્ભક્તેઃ ફલમર્હદાદિપદવીમુખ્યં કૃષેઃ શસ્યવત્,
ચક્રિત્વં ત્રિદશેન્દ્રતાદિ તૃણવત્ પ્રાસઙ્ગિકં ગીયતે।
શક્તિં યન્મહિમસ્તુતૌ ન દધતે વાચોડપિ વાચસ્પતેઃ,
સંઘઃ સોડઘહરઃ પુનાતુ ચરણન્યાસૈઃ સતાં મન્દિરમ્ ॥૨૪॥
ક્રીડાભૂઃ સુકૃતસ્ય દુષ્કૃતરજઃસંહારવાત્યા ભવો-
દન્વન્નૌર્વ્યસનાગ્નિમેઘપટલી સંકેતદૂતી શ્રિયામ્।
નિઃશ્રેણિસ્ત્રિદિવૌકસઃ પ્રિયસખી મુક્તેઃ કુગત્યર્ગલા,
સત્ત્વેષુ ક્રિયતાં કૃપૈવ ભવતુ ક્લેશૈરશેષૈઃ પરૈઃ ॥૨૫॥
યદિ ગ્રાવા તોયે તરતિ તરણિર્યદ્યુદયતિ,
પ્રતીચ્યાં સપ્તાર્ચિર્યદિ ભજતિ શૈત્યં કથમપિ।
યદિ ક્ષ્માપીઠં સ્યાદુપરિ સકલસ્યાડપિ જગતઃ,
પ્રસૂતે સત્ત્વાનાં તદપિ ન વધઃ ક્વાડપિ સુકૃતમ્ ॥૨૬॥
સ કમલવનમગ્નેર્વાસરં ભાસ્વદસ્તા-
દમૃતમુરગવક્ત્રાત્સાધુવાદં વિવાદાત્।
રુગપગમમજીર્ણાજ્જીવિતં કાલકૂટા-
દભિલષતિ વધાદ્યઃ પ્રાણિનાં ધર્મમિચ્છેત્ ॥૨૭॥
આયુર્દીર્ઘતરં વપુર્વતરતરં ગોત્રં ગરીયસ્તર,
વિત્તં ભૂરિતરં બલં બહુતરં સ્વામિત્વમુચ્ચૈસ્તરમ્।
આરોગ્યં વિગતાન્તરં ત્રિજગતિ શ્લાઘ્યત્વમલ્પેતરં,
સંસારામ્બુનિધિં કરોતિ સુતરં ચેતઃ કૃપાર્દ્રાન્તરમ્ ॥૨૮॥
વિશ્વાસાયતનં વિપત્તિદલનં દેવૈઃ કૃતારાધનં,
મુક્તેઃ પથ્યદનં જલાગ્નિશમનં વ્યાઘ્રોરગ-સ્તંભનમ્।
શ્રેયઃસંવનનં સમૃદ્ધિજનનં સૌજન્ય-સંજીવનં,
કીર્ત્તેઃ કેલિવનં પ્રભાવભવનં સત્યં વચઃ પાવનમ્ ॥૨૯॥
યશો યસ્માદ્ ભસ્મીભવતિ વનવહ્નેરિવ વનં,
નિદાનં દુઃખાનાં યદવનિરુહાણાં જલમિવ।
ન યત્ર સ્યાચ્છાયાડડતપ ઇવ તપઃસંયમકથા,
કથંચિત્તન્મિથ્યા વચનમભિધત્તે ન મતિમાન્ ॥૩૦॥
અસત્યમપ્રત્યયમૂલકારણં,
કુવાસનાસદ્મ સમૃદ્ધિવારણમ્।
વિપન્નિદાનં પરવઞ્ચનોર્જિતં,
કૃતાપરાધં કૃતિભિર્વિવર્જિતમ્ ॥૩૧॥
તસ્યાડગ્નિર્જલમર્ણવઃ સ્થલમરિર્મિત્રં સુરાઃ કિંકરાઃ,
કાન્તારં નગરં ગિરિર્ગૃહમહિર્માલ્યં મૃગારિર્મૃગઃ।

jainuniversity.org

પાતાલં બિલમસ્ત્રમુત્પલદલં વ્યાલઃ શૃગાલો વિષં,
પીયૂષં વિષમં સમં ચ વચનં સત્યાઞ્ચિતં વક્તિ યઃ ॥૩૨॥
તમભિલષતિ સિદ્ધિસ્તં વૃણીતે સમૃદ્ધિ-
સ્તમભિસરતિ કીર્તિર્મુઞ્ચતે તં ભવાર્ત્તિઃ।
સ્પૃહયતિ સુગતિસ્તં નેક્ષતે દુર્ગતિસ્તં,
પરિહરતિ વિપત્તં યો ન ગૃહ્ણાત્યદત્તમ્ ॥૩૩॥
અદત્તં નાઽઽદત્તે કૃતસુકૃતકામઃ કિમપિ યઃ
શુભશ્રેણિસ્તસ્મિન્ વસતિ કલહંસીવ કમલે।
વિપત્તસ્માદ્ દૂરં વ્રજતિ રજનીવામ્બરમણે-
ર્વિનીતં વિદ્યેવ ત્રિદિવશિવલક્ષ્મીર્ભજતિ તમ્ ॥૩૪॥
યન્નિર્વર્તિતકીર્તિધર્મનિધનં સર્વાગસાં સાધનં,
પ્રોન્મીલદ્વધબન્ધનં વિરચિતક્લિષ્ટાશયોદ્બોધનમ્।
દૌર્ગત્યૈકનિબન્ધનં કૃતસુગત્યાશ્લેષસંરોધનમ્,
પ્રોત્સર્પત્પ્રધનં જિઘૃક્ષતિ ન તદ્ ધીમાનદત્તં ધનમ્ ॥૩૫॥
પરજનમનઃપીડાક્રીડાવનં વધભાવના-
ભવનમવનિવ્યાપિવ્યાપલ્લતાઘનમણ્ડલમ્।
કુગતિગમને માર્ગઃ સ્વર્ગાપવર્ગપુરાર્ગલં,
નિયતમનુપાદેયં સ્તેયં નૃણાં હિતકાઙ્ક્ષિણામ્ ॥૩૬॥
દત્તસ્તેન જગત્યકીર્તિપટહો ગોત્રે મષીકૂર્ચક-,
શ્ચારિત્રસ્ય જલાઞ્જલિર્ગુણગણારામસ્ય દાવાનલઃ।
સંકેતઃ સકલાપદાં શિવપુરદ્વારે કપાટો દૃઢઃ,
કામાર્ત્તસ્ત્યજતિ પ્રબોધયતિ વા સ્વસ્ત્રીં પરસ્ત્રીં ન યઃ ॥૩૭॥
વ્યાઘ્રવ્યાલજલાનલાદિવિપદસ્તેષાં વ્રજન્તિ ક્ષયં,
કલ્યાણાનિ સમુલ્લસન્તિ વિબુધાઃ સાન્નિધ્યમધ્યાસતે।
કીર્તિઃ સ્ફૂર્તિમિયર્તિ યાત્યુપચયં ધર્મઃ પ્રણશ્યત્યઘં,
સ્વર્નિર્વાણસુખાનિ સંનિદધતે યે શીલમાબિભ્રતે ॥૩૮॥
હરતિ કુલકલઙ્કં લુમ્પતે પાપપઙ્કં,
સુકૃતમુપચિનોતિ શ્લાઘ્યતામાતનોતિ।
નમયતિ સુરવર્ગં હન્તિ દુર્ગોપસર્ગં,
રચયતિ શુચિ શીલં સ્વર્ગમોક્ષૌ સલીલમ્ ॥૩૯॥
તોયત્યગ્નિરપિ સ્રજત્યહિરપિ વ્યાઘ્રોઽપિ સારઙ્ગતિ,
વ્યાલોઽપ્યશ્વતિ પર્વતોઽપ્યુપલતિ ક્ષ્વેડોઽપિ પીયૂષતિ।
વિઘ્નોઽપ્યુત્સવતિ પ્રિયત્યરિરપિ ક્રીડાતડાગત્યપાં,-
નાથોઽપિ સ્વગૃહત્યટવ્યપિ નૃણાં શીલપ્રભાવાદ્ ધ્રુવમ્ ॥૪૦॥
કાલુષ્યં જનયન્ જડસ્ય રચયન્ ધર્મદ્રુમોન્મૂલનં,
ક્લિશ્યન્નીતિકૃપાક્ષમાકમલિની-ર્લોભામ્બુધિં વર્દ્ધયન્।
મર્યાદાતટમુદ્રુજન્ શુભમનો-હંસપ્રવાસં દિશન્,
કિં ન ક્લેશકરઃ પરિગ્રહનદીપૂરઃ પ્રવૃદ્ધિં ગતઃ ॥૪૧॥
કલહકલભવિન્ધ્યઃ ક્રોધગૃધ્રશ્મશાનં,
વ્યસનભુજગરન્ધ્રં દ્વેષદસ્યુપ્રદોષઃ।
સુકૃતવનદવાગ્નિર્માર્દવામ્ભોદવાયુ-
ર્નયનલિનતુષારોઽત્યર્થમર્થાનુરાગઃ ॥૪૨॥
પ્રત્યર્થી પ્રશમસ્ય મિત્રમધૃતેર્મોહસ્ય વિશ્રામભૂઃ,

પાપાનાં ખનિરાપદાં પદમસદ્ધ્યાનસ્ય લીલાવનમ્।
વ્યાક્ષેપસ્ય નિધિર્મદસ્ય સચિવઃ શોકસ્ય હેતુઃ કલેઃ,
કેલીવેશ્મ પરિગ્રહઃ પરિહ્રતેર્યોગ્યો વિવિક્તાત્મનામ્ ||૪૩||
વહ્નિસ્તૃપ્યતિ નેન્ધનૈરિહ યથા નામ્ભોભિરમ્ભોનિધિ,-
સ્તદ્વન્મોહઘનો ઘનૈરપિ ધનૈર્જન્તુર્ન સંતુષ્યતિ।
ન ત્વેવં મનુતે વિમુચ્ય વિભવં નિઃશેષમન્યં ભવં,
યાત્યાત્મા તદહં મુધૈવ વિદધામ્યેનાંસિ ભૂયાંસિ કિમ્ ||૪૪||
યો મિત્રં મધુનો વિકાર-કરણે સંત્રાસ-સંપાદને,
સર્પસ્ય પ્રતિબિમ્બમઙ્ગદહને સપ્તાર્ચિષઃ સોદરઃ।
ચૈતન્યસ્ય નિષૂદને વિષતરોઃ સબ્રહ્મચારી ચિરં,
સ ક્રોધઃ કુશલાભિલાષકુશલૈઃ પ્રોન્મૂલમુન્મૂલ્યતામ્ ||૪૫||
ફલતિ કલિત-શ્રેયઃશ્રેણિ-પ્રસૂનપરંપરઃ,
પ્રશમપયસા સિક્તો મુક્તિં તપશ્ચરણદ્રુમઃ।
યદિ પુનરસૌ પ્રત્યાસત્તિં પ્રકોપહવિર્ભુજો,
ભજતિ લભતે ભસ્મીભાવં તદા વિફલોદયઃ ||૪૬||
સંતાપં તનુતે ભિનત્તિ વિનયં સૌહાર્દમુત્સાદય-
ત્યુદ્વેગં જનયત્યવદ્યવચનં સૂતે વિધત્તે કલિમ્।
કીર્તિં કૃન્તતિ દુર્મતિં વિતરતિ વ્યાહન્તિ પુણ્યોદયં,
દત્તે યઃ કુગતિં સ હાતુમુચિતો રોષઃ સદોષઃ સતામ્ ||૪૭||
યો ધર્મં દહતિ દ્રુમં દવ ઇવોન્મથ્નાતિ નીતિં લતાં,
દન્તીવેન્દુકલાં વિધુંતુદ ઇવ ક્લિશ્નાતિ કીર્તિં નૃણામ્।
સ્વાર્થં વાયુરિવામ્બુદં વિઘટયત્યુલ્લાસયત્યાપદં,
તૃષ્ણાં ધર્મ ઇવોચિતઃ કૃતકૃપાલોપઃ સ કોપઃ કથમ્ ||૪૮||
યસ્માદાવિ-ર્ભવતિ વિતતિ-ર્દુસ્તરાપન્નદીનાં,
યસ્મિન્ શિષ્ટાભિરુચિતગુણ-ગ્રામનામાપિ નાસ્તિ।
યશ્ચ વ્યાપ્તં વહતિ વધધી-ધૂમ્યયા ક્રોધદાવં,
તં માનાદ્રિં પરિહર દુરારોહમૌચિત્યવૃત્તેઃ ||૪૯||
શમાલાનં ભઞ્જન્, વિમલમતિનાડીં વિઘટયન્,
કિરન્ દુર્વાક્-પાંશૂત્કરમગણયન્નાગમશૃણિમ્।
ભ્રમન્નૂર્વ્યાં સ્વૈરં વિનયનયવીથીં વિદલયન્,
જનઃ કં નાઽનર્થં જનયતિ મદાન્ધો દ્વિપ ઇવ ||૫૦||
ઔચિત્યાચરણં વિલુમ્પતિ પયોવાહં નભસ્વાનિવ,
પ્રધ્વંસં વિનયં નયત્યહિરિવ પ્રાણસ્પૃશાં જીવિતમ્।
કીર્તિં કૈરવિણીં મતઙ્ગજ ઇવ પ્રોન્મૂલયત્યઞ્જસા,
માનો નીચ ઇવોપકારનિકરં હન્તિ ત્રિવર્ગં નૃણામ્ ||૫૧||
મુષ્ણાતિ યઃ કૃતસમસ્તસમીહિતાર્થ-
સંજીવનં વિનય-જીવિતમઙ્ગભાજામ્।
જાત્યાદિમાન-વિષજં વિષમં વિકારં,
તં માર્દવામૃતરસેન નયસ્વ શાન્તિમ્ ||૫૨||
કુશલ-જનન-વન્ધ્યાં, સત્ય-સૂર્યાસ્ત-સન્ધ્યાં,
કુગતિયુવતિમાલાં, મોહમાતઙ્ગ-શાલામ્।
શમ-કમલ-હિમાનીં દુર્યશો-રાજધાનીં,
વ્યસનશત-સહાયાં દૂરતો મુઞ્ચ માયામ્ ||૫૩||

jainuniversity.org
सर्व ज्ञानाय भवतु

વિધાય માયાં વિવિધૈરુપાયૈઃ,
પરસ્ય યે વઞ્ચનમાચરન્તિ।
તે વઞ્ચયન્તિ ત્રિદિવાપવર્ગ-
સુખાન્મહામોહસખાઃ સ્વમેવ ॥૫૪॥
માયામવિશ્વાસ-વિલાસમન્દિરં,
દુરાશયો યઃ કુરુતે ધનાશયા।
સોઽનર્થસાર્થં ન પતન્તમીક્ષતે,
યથા બિડાલો લગુડં પયઃ પિબન્ ॥૫૫॥
મુગ્ધપ્રતારણપરાયણમુજ્જિહીતે,
યત્પાટવં કપટલમ્પટચિત્તવૃત્તેઃ।
જીર્યત્યુપપ્લવમવશ્યમિહાઽપ્યકૃત્વા,
નાઽપથ્યભોજનમિવામય-માયતૌ તત્ ॥૫૬॥
યદ્દુર્ગામટવીમટન્તિ વિકટં ક્રામન્તિ દેશાન્તરં,
ગાહન્તે ગહનં સમુદ્રમતનુ-ક્લેશાં કૃષિં કુર્વતે।
સેવન્તે કૃપણં પતિં ગજઘટા-સંઘટ્ટદુઃસંચરં,
સર્પન્તિ પ્રધનં ધનાન્ધિતધિયસ્તલ્લોભવિસ્ફૂર્જિતમ્ ॥૫૭॥
મૂલં મોહવિષદ્રુમસ્ય સુકૃતામ્ભોરાશિકુમ્ભોદ્ભવઃ,
ક્રોધાગ્નેરરણિઃ પ્રતાપતરણિ-પ્રચ્છાદને તોયદઃ।
ક્રીડાસદ્મ કરેર્વિવેકશશિનઃ સ્વર્ભાનુરાપન્નદી-
સિન્ધુઃ કીર્તિલતાકલાપ-કલભો લોભઃ પરાભૂયતામ્ ॥૫૮॥
નિઃશેષધર્મવનદાહ-વિજૃમ્ભમાણે,
દુઃખૌઘભસ્મનિ વિસર્પદકીર્તિધૂમે।
બાઢં ધનેન્ધનસમાગમદીપ્યમાને,
લોભાનલે શલભતાં લભતે ગુણૌઘઃ ॥૫૯॥
જાતઃ કલ્પતરુઃ પુરઃ સુરગવી તેષાં પ્રવિષ્ટા ગૃહં,
ચિન્તારત્નમુપસ્થિતં કરતલે પ્રાપ્તો નિધિઃ સંનિધિમ્।
વિશ્વં વશ્યમવશ્યમેવ સુલભાઃ સ્વર્ગાપવર્ગશ્રિયો,
યે સંતોષમશેષદોષદહન-ધ્વંસામ્બુદં બિભ્રતે ॥૬૦॥
વરં ક્ષિપ્તઃ પાણિઃ કુપિતફણિનો વક્ત્રકુહરે,
વરં ઝમ્પાપાતો જ્વલદનલકુણ્ડે વિરચિતઃ।
વરં પ્રાસપ્રાન્તઃ સપદિ જઠરાન્તર્વિનિહિતો,
ન જન્યં દૌર્જન્યં તદપિ વિપદાં સદ્મ વિદુષા ॥૬૧॥
સૌજન્યમેવ વિદધાતિ યશશ્ચયં ચ,
સ્વશ્રેયસં ચ વિભવં ચ ભવક્ષયં ચ।
દૌર્જન્યમાવહસિ યત્ કુમતે તદર્થં,
ધાન્યેઽનલં દિશસિ તજ્જલસેકસાધ્યે ॥૬૨॥
વરં વિભવવન્ધ્યતા, સુજનભાવભાજાં નૃણા-
મસાધુચરિતાર્જિતા ન પુનરુર્જિતાઃ સંપદઃ।
કૃશત્વમપિ શોભતે સહજમાયતૌ સુન્દરં,
વિપાકવિરસા ન તુ શ્વયથુસંભવા સ્થૂલતા ॥૬૩॥
ન બ્રૂતે પરદૂષણં પરગુણં વક્ત્યલ્પમપ્યન્વહં,
સંતોષં વહતે પરર્ધિષુ પરાબાધાસુ ધત્તે શુચમ્।
સ્વશ્લાઘાં ન કરોતિ નોજ્ઝતિ નયં નૌચિત્યમુલ્લઙ્ઘય-

jainuniversity.org
सा ज्ञानाय भवतु

ત્યુક્તોપ્યપ્રિયમક્ષમાં ન રચયત્યેતચ્ચરિત્રં સતામ્ ॥૬૪॥
ધર્મં ધ્વસ્તદયો યશશ્ચ્યુતનયો વિત્તં પ્રમત્તઃ પુમાન્,
કાવ્યં નિષ્પ્રતિભસ્તપઃ શમદયાશૂન્યોઽલ્પમેધાઃ શ્રુતમ્।
વસ્ત્વાલોકમલોચનશ્ચલમના ધ્યાનં ચ વાઞ્છત્યસૌ,
યઃ સઙ્ગં ગુણિનાં વિમુચ્ય વિમતિઃ કલ્યાણમાકાઙ્ક્ષતિ ॥૬૫॥
હરતિ કુમતિં ભિન્તે મોહં કરોતિ વિવેકિતાં,
વિતરતિ રતિં સૂતે નીતિં તનોતિ ગુણાવલિમ્।
પ્રથયતિ યશો ધત્તે ધર્મં વ્યપોહતિ દુર્ગતિં,
જનયતિ નૃણાં કિં નાભીષ્ટં ગુણોત્તમસઙ્ગમઃ ॥૬૬॥
લબ્ધું બુદ્ધિકલાપમાપદમપાકર્તું વિહર્તું પથિ,
પ્રાપ્તું કીર્તિમસાધુતાં વિધુવિતું ધર્મં સમાસેવિતુમ્।
રોદ્ધું પાપવિપાકમાકલયિતું સ્વર્ગાપવર્ગશ્રિયં,
ચેત્ત્વં ચિત્ત! સમીહસે ગુણવતાં સઙ્ગં તદઙ્ગીકુરુ ॥૬૭॥
હિમતિ મહિમામ્ભોજે ચણ્ડાનિલત્યુદયામ્બુદે,
દ્વિરદતિ દયારામે ક્ષેમક્ષમાભૃતિ વજતિ।
સમિધતિ કુમત્યગ્નૌ કન્દત્યનીતિલતાસુ યઃ,
કિમભિલષતા શ્રેયઃ શ્રેયઃ સ નિર્ગુણસઙ્ગમઃ? ॥૬૮॥
આત્માનં કુપથેન નિર્ગમયિતું યઃ શૂકલાશ્વાયતે,
કૃત્યાકૃત્યવિવેકજીવિતહૃતૌ યઃ કૃષ્ણસર્પાયતે।
યઃ પુણ્યદ્રુમખણ્ડખણ્ડનવિધૌ સ્ફૂર્જત્કુઠારાયતે,
તં લુપ્તવ્રતમુદ્રમિન્દ્રિયગણં જિત્વા શુભંયુર્ભવ ॥૬૯॥
પ્રતિષ્ઠાં યન્નિષ્ઠાં નયતિ નયનિષ્ઠાં વિઘટય-
ત્યકૃત્યેષ્વાધત્તે મતિમતપસિ પ્રેમ તનુતે।
વિવેકસ્યોત્સેકં વિદલયતિ દત્તે ચ વિપદં,
પદં તદ્દોષાણાં કરણ-નિકુરમ્બં કુરુ વશે ॥૭૦॥
ધત્તાં મૌનમગારમુજ્ઝતુ વિધિપ્રાગલ્ભ્યમભ્યસ્યતા,-
મસ્ત્વન્તર્ગણમાગમશ્રમમુપાદત્તાં તપસ્તપ્યતામ્।
શ્રેયઃ પુઞ્જનિકુઞ્જભઞ્જનમહાવાતં ન ચેદિન્દ્રિય,-
વ્રાતં જેતુમવૈતિ ભસ્મનિહુતં જાનીત સર્વં તતઃ ॥૭૧॥
ધર્મધ્વંસધુરીણમભ્રમરસાવારીણમાપત્પ્રથા,-
લંકર્મીણમશર્મનિર્મિતિકલાપારીણમેકાન્તતઃ।
સર્વાન્નીનમનાત્મનીનમનયાત્યન્તીનમિષ્ટે યથા,-
કામીનં કુમતાધ્વનીનમજયન્નક્ષૌઘમક્ષેમભાક્ ॥૭૨॥
નિમ્નં ગચ્છતિ નિમ્નગેવ નિતરાં નિદ્રેવ વિષ્કમ્ભતે,
ચૈતન્યં મદિરેવ પુષ્યતિ મદં ધૂમ્યેવ દત્તેઽન્ધતામ્।
ચાપલ્યં ચપલેવ ચુમ્બતિ દવજ્વાલેવ તૃષ્ણાં નય,-
ત્યુલ્લાસં કુલટાઙ્ગનેવ કમલા સ્વૈરં પરિભ્રામ્યતિ ॥૭૩॥
દાયાદાઃ સ્પૃહયન્તિ તસ્કરગણા મુષ્ણન્તિ ભૂમિભુજો,
ગૃહ્ણન્તિ ચ્છલમાકલય્ય હુતભુગ્ભસ્મીકરોતિ ક્ષણાત્।
અમ્ભઃ પ્લાવયતિ ક્ષિતૌ વિનિહિતં યક્ષા હરન્તે હઠાદ્,
દુર્વૃત્તાસ્તનયા નયન્તિ નિધનં ધિગ્બહ્વધીનં ધનમ્ ॥૭૪॥
નીચસ્યાઽપિ ચિરં ચટૂનિ રચયન્ત્યાયાન્તિ નીચૈર્નતિં,
શત્રોરપ્યગુણાત્મનોઽપિ વિદધત્યુચ્ચૈર્ગુણોત્કીર્તનમ્।

jainuniversity.org
सर्वे ज्ञानाय भवतु

નિર્વેદં ન વિદન્તિ કિંચિદકૃતજ્ઞસ્યાપિ સેવાક્રમે,
કષ્ટં કિં ન મનસ્વિનોઽપિ મનુજાઃ કુર્વન્તિ વિત્તાર્થિનઃ॥૭૫॥
લક્ષ્મીઃ સર્પતિ નીચમર્ણવપયઃસંગાદિવામ્ભોજિની,
સંસર્ગાદિવ કણ્ટકાકુલપદા ન ક્વાઽપિ ધત્તે પદમ્।
ચૈતન્યં વિષસન્નિધેરિવ નૃણામુજ્જાસયત્યઞ્જસા,
ધર્મસ્થાનનિયોજનેન ગુણિભિર્ગ્રાહ્યં તદસ્યાઃ ફલમ્ ॥૭૬॥
ચારિત્રં ચિનુતે ધિનોતિ વિનયં જ્ઞાનં નયત્યુન્નતિં,
પુષ્ણાતિ પ્રશમં તપઃ પ્રબલયત્યુલ્લાસયત્યાગમમ્।
પુણ્યં કન્દલયત્યઘં દલયતિ સ્વર્ગં દદાતિ ક્રમાત્,
નિર્વાણશ્રિયમાતનોતિ નિહિતં પાત્રે પવિત્રં ધનમ્ ॥૭૭॥
દારિદ્રયં ન તમીક્ષતે ન ભજતે દૌર્ભાગ્યમાલમ્બતે,
નાઽકીર્તિર્ન પરાભવોભિલષતે ન વ્યાધિરાસ્કન્દતિ।
દૈન્યં નાદ્રિયતે દુનોતિ ન દરઃ ક્લિશ્નન્તિ નૈવાપદઃ,
પાત્રે યો વિતરત્યનર્થદલનં દાનં નિદાનં શ્રિયામ્ ॥૭૮॥
લક્ષ્મીઃ કામયતે મતિર્મૃગયતે કીર્તિસ્તમાલોકતે,
પ્રીતિશ્ચુમ્બતિ સેવતે સુભગતા નીરોગતાઽઽલિઙ્ગતિ।
શ્રેયઃસંહતિરભ્યુપૈતિ વૃણુતે સ્વર્ગોપભોગસ્થિતિ,-
મુક્તિર્વાઞ્છતિ યઃ પ્રયચ્છતિ પુમાન્ પુણ્યાર્થમર્થં નિજમ્ ॥૭૯॥
તસ્યાસન્ના રતિનુચરી કીર્તિરુત્કણ્ઠિતા શ્રીઃ,
સ્નિગ્ધા બુદ્ધિઃ પરિચયપરા ચક્રવર્તિત્વઋદ્ધિઃ।
પાણૌ પ્રાપ્તા ત્રિદિવકમલા કામુકી મુક્તિસંપત્,
સપ્તક્ષેત્ર્યાં વપતિ વિપુલં વિત્તબીજં નિજં યઃ ॥૮૦॥
યત્પૂર્વાર્જિતકર્મશૈલકુલિશં યત્કામદાવાનલ-
જ્વાલાજાલજલં યદુગ્રકરણગ્રામાહિમન્ત્રાક્ષરમ્।
યત્પ્રત્યૂહતમઃસમૂહદિવસં યલ્લબ્ધિલક્ષ્મીલતા,-
મૂલં તદ્ દ્વિવિધં યથાવિધિ તપઃ કુર્વીત વીતસ્પૃહઃ ॥૮૧॥
યસ્માદ્વિઘ્નપરંપરા વિઘટતે દાસ્યં સુરાઃ કુર્વતે,
કામઃ શામ્યતિ દામ્યતીન્દ્રિયગણઃ કલ્યાણમુત્સર્પતિ।
ઉમ્મીલન્તિ મહર્દ્ધયઃ કલયતિ ધ્વંસં ચયઃ કર્મણાં,
સ્વાધીનં ત્રિદિવં શિવં ચ ભવતિ શ્લાઘ્યં તપસ્તન્ન કિમ્ ॥૮૨॥
કાન્તારં ન યથેતરો જ્વલયિતું દક્ષો દવાગ્નિં વિના,
દાવાગ્નિં ન યથા પરઃ શમયિતું શક્તો વિનામ્ભોધરમ્।
નિષ્ણાતઃ પવનં વિના નિરસિતું નાન્યો યથામ્ભોધરં,
કર્મૌઘં તપસા વિના કિમપરો હર્તું સમર્થસ્તથા ॥૮૩॥
સંતોષસ્થૂલમૂલઃ પ્રશમપરિકરઃ, સ્કન્ધબન્ધપ્રપઞ્ચઃ,
પઞ્ચાક્ષીરોધશાખઃ સ્ફુરદભયદલઃ શીલસંપત્પ્રવાલઃ।
શ્રદ્ધામ્ભઃપૂરસેકાદ્વિપુલકુલબલૈશ્વર્યસૌન્દર્યભોગઃ,
સ્વર્ગાદિપ્રાપ્તિપુષ્પઃ શિવપદફલદઃ સ્યાત્તપઃપાદપોઽયમ્ ॥૮૪॥
નીરાગે તરુણીકટાક્ષિતમિવ ત્યાગવ્યપેતપ્રભૌ,
સેવાકષ્ટમિવોપરોપણમિવામ્ભોજન્મનામશ્મનિ।
વિષ્વગ્વર્ષમિવોષરક્ષિતિતલે દાનાર્હદર્ચાતપઃ-
સ્વાધ્યાયાધ્યયનાદિ નિષ્ફલમનુષ્ઠાનં વિના ભાવનામ્ ॥૮૫॥
સર્વં જ્ઞીપ્સતિ પુણ્યમીપ્સતિ દયાં ધિત્સત્યઘં મિત્સતિ,

ક્રોધં દિત્સતિ દાનશીલતપસાં સાફલ્યમાદિત્સતિ।
કલ્યાણોપચયં ચિકીર્ષતિ ભવામ્ભોધેસ્તટં લિપ્સતે,
મુક્તિસ્ત્રીં પરિરિપ્સતે યદિ જનસ્તદ્ ભાવયેદ્ ભાવનામ્ ॥૮૬॥
વિવેકવનસારિણીં પ્રશમશર્મસંજીવનીં,
ભવાર્ણવમહાતરીં મદનદાવમેઘાવલીમ્।
ચલાક્ષમૃગવાગુરાં ગુરુકષાયશૈલાશનિં,
વિમુક્તિપથવેસરીં ભજત ભાવનાં કિં પરૈઃ ॥૮૭॥
ઘનં દત્તં વિત્તં જિનવચનમભ્યસ્તમખિલં,
ક્રિયાકાણ્ડં ચણ્ડં રચિતમવનૌ સુપ્તમસકૃત્।
તપસ્તીવ્રં તપ્તં ચરણમપિ ચીર્ણં ચિરતરં,
ન ચેચ્ચિત્તે ભાવસ્તુષવપનવત્સર્વમફલમ્ ॥૮૮॥
યદશુભરજઃપાથો દૃપ્તેન્દ્રિયદ્વિરદાઙ્કુશં,
કુશલકુસુમોદ્યાનં માદ્યન્મનઃકપિશૃઙ્ખલા।
વિરતિરમણીલીલાવેશ્મ સ્મરજ્વરભેષજં,
શિવપથરથસ્તદ્વૈરાગ્યં વિમૃશ્ય ભવાડભયઃ ॥૮૯॥
ચણ્ડાનિલસ્ફુરિતમબ્દચયં દવાર્ચિ,-
ર્વૃક્ષવ્રજં તિમિરમણ્ડલમર્કબિમ્બમ્।
વજ્રં મહીધ્રનિવહં નયતે યથાન્તં,
વૈરાગ્યમેકમપિ કર્મ તથા સમગ્રમ્ ॥૯૦॥
નમસ્યા દેવાનાં ચરણવરિવસ્યા શુભગુરો,-
સ્તપસ્યા નિઃસીમશ્રમપદમુપાસ્યા ગુણવતામ્।
નિષદ્યાડરણ્યે સ્યાત્ કરણદમવિદ્યા ચ શિવદા,
વિરાગઃ ક્રૂરાગઃક્ષપણનિપુણોડન્તઃ સ્ફુરતિ ચેત્ ॥૯૧॥
ભોગાન્ કૃષ્ણભુજઙ્ગભોગવિષમાન્ રાજ્યં રજઃસન્નિભં,
બન્ધૂન્બન્ધનિબન્ધનાનિ વિષયગ્રામં વિષાન્નોપમમ્।
ભૂતિં ભૂતિસહોદરાં તૃણમિવ સ્ત્રૈણં વિદિત્વા ત્યજન્,
તેષ્વાસક્તિમનાવિલો વિલભતે મુક્તિં વિરક્તઃ પુમાન્ ॥૯૨॥
જિનેન્દ્રપૂજા ગુરુપર્યુપાસ્તિઃ,
સત્ત્વાનુકમ્પા શુભપાત્રદાનમ્।
ગુણાનુરાગઃ શ્રુતિરાગમસ્ય,
નૃજન્મવૃક્ષસ્ય ફલાન્યમૂનિ ॥૯૩॥
ત્રિસન્ધ્યં દેવાર્ચાં વિરચય ચયં પ્રાપય યશઃ,
શ્રિયઃ પાત્રે વાપં જનય નયમાર્ગં નય મનઃ।
સ્મરક્રોધાદ્યારીન્ દલય કલય પ્રાણિષુ દયાં,
જિનોક્તં સિદ્ધાન્તં શ્રૃણુ વૃણુ જવાન્મુક્તિકમલામ્ ॥૯૪॥
કૃત્વાડર્હત્પદપૂજનં યતિજનં નત્વા વિદિત્વાડડગમં,
હિત્વા સઙ્ગમધર્મકર્મઠધિયાં પાત્રેષુ દત્ત્વા ધનમ્।
ગત્વા પદ્ધતિમુત્તમક્રમજુષાં જિત્વાડન્તરારિવ્રજં,
સ્મૃત્વા પઞ્ચનમસ્ક્રિયાં કુરુ કરક્રોડસ્થમિષ્ટં સુખમ્ ॥૯૫॥
પ્રસરતિ યથા કીર્તિર્દિક્ષુ ક્ષપાકરસોદરા-,
ડભ્યુદયજનની યાતિ સ્ફાતિં યથા ગુણસંતતિઃ।
કલયતિ યથા વૃદ્ધિં ધર્મઃ કુકર્મહતિક્ષમઃ,
કુશલસુલભે ન્યાય્યે કાર્યં તથા પથિ વર્તનમ્ ॥૯૬॥

jainuniversity.org
सर्व ज्ञानाय भवतु

કરે શ્લાધ્યસ્ત્યાગઃ શિરસિ ગુરુપાદ-પ્રણમનં,
મુખે સત્યા વાણી શ્રુતમધિગતં ચ શ્રવણયોઃ।
હૃદિ સ્વચ્છા વૃત્તિર્વિજયિ ભુજ્યોઃ પૌરુષમહો,
વિનાપ્યૈશ્વર્યેણ પ્રકૃતિમહતાં મણ્ડનમિદમ્ ॥૯૭॥
ભવારણ્યં મુક્ત્વા, યદિ જિગમિષુર્મુક્તિનગરીં,
તદાનીં મા કાર્ષીર્વિષયવિષવૃક્ષેષુ વસતિમ્।
યતશ્છાયાપ્યેષાં પ્રથયતિ મહામોહમચિરા,-
દયં જન્તુર્યસ્માત્પદમપિ ન ગન્તું પ્રભવતિ ॥૯૮॥
સોમપ્રભાચાર્યમભા ચ યન્ન,
પુંસાં તમઃપઙ્કમપાકરોતિ।
તદપ્યમુષ્મિન્નુપદેશલેશે,
નિશમ્યમાનેઽનિશમેતિ નાશમ્ ॥૯૯॥
અભજદજિતદેવા-ચાર્યપટ્ટોદયાદ્રિ,-
દ્યુમણિવિજયસિંહાચાર્યપાદારવિન્દે।
મધુકરસમતાં યસ્તેન સોમપ્રભેણ,
વ્યરચિ મુનિપ-રાજ્ઞા સૂક્તમુક્તાવલીયમ્ ॥૧૦૦॥

jainuniversity.org
सर्व ज्ञानाय भवतु